

Αρ. Φακ.: Α.Δ. 3/2018

Τοποθέτηση
Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,
υπό την ιδιότητα της Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων, αναφορικά με το δικαίωμα σε δημόσιο θηλασμό

Υπεύθυνη: Ελένη Χατζηττοφή
Ερευνούσα Λειτουργός: Νάσια Διονυσίου

21 Μαΐου 2018

1. Στις 30 Μαρτίου 2017, με τον Νόμο 24(Ι)/2018, τροποποιήθηκε ο Ποινικός Κώδικας, ώστε να συμπεριλαμβάνει ανάμεσα στα ποινικά αδικήματα που προβλέπει το **αδίκημα της «Παρεμπόδισης μητέρας που θηλάζει»**. Ειδικότερα, το **άρθρο 99B** προνοεί ως εξής:

«99B. Όποιος δημόσια και κατά τρόπο που ενέχει απειλητικό ή υβριστικό ή προσβλητικό χαρακτήρα προφέρει οποιαδήποτε λέξη ή δημιουργεί ήχο, ώστε να ακούγεται από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο ή προβαίνει σε χειρονομία ή τοποθετεί οποιοδήποτε αντικείμενο ή διανέμει γραπτά κείμενα ή κείμενα με εικονογραφήσεις ή συμπεριφέρεται απρεπώς ή προβαίνει σε οποιαδήποτε άλλη πράξη με σκοπό να παρεμποδίσει μητέρα η οποία θηλάζει, είναι ένοχος αδικήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις τρεις χιλιάδες ευρώ (€3.000).»

2. Η Πρόταση Νόμου για θέσπιση του αδικήματος της παρεμπόδισης μητέρας να θηλάζει σε δημόσιο χώρο κατατέθηκε στη Βουλή τον Σεπτέμβριο του 2017, με αφορμή συζήτηση που είχε ξεκινήσει, όταν γνωστή τηλεπαρουσιάστρια μοιράστηκε, σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης, την εμπειρία που είχε βιώσει όταν θήλασε το παιδί της στο Αεροδρόμιο Λάρνακας, περιμένοντας την πτήση τους για το εξωτερικό. Συγκεκριμένα, η εν λόγω γυναίκα παρέθεσε τα αρνητικά σχόλια που εισέπραξε από άλλα πρόσωπα που βρίσκονταν στον ίδιο χώρο εξαιτίας αυτής της ενέργειάς της, ενώ ταυτόχρονα προέτρεψε άλλες γυναίκες να μη διστάζουν να ασκούν το δικαίωμά τους σε θηλασμό του παιδιού τους, οπουδήποτε αυτό χρειάζεται. Η δε ψήφιση του Νόμου, στις 30 Μαρτίου 2017, ακολούθησε την καταγγελία άλλης γυναίκας ότι όταν επισκέφθηκε τις Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων για να εγγραφεί ως άνεργη, Λειτουργός των Υπηρεσιών αρνήθηκε να την εξυπηρετήσει, θεωρώντας απαράδεκτο το γεγονός ότι θήλαζε μπροστά της, ενώ δεύτερη

Λειτουργός, η οποία τελικά και την εξυπηρέτησε, υπεραμύνθηκε της στάσης της συναδέλφου της¹.

3. Έστω και αν χρειάστηκε να συμβούν και να δημοσιοποιηθούν τα δύο πιο πάνω περιστατικά, ώστε να εισαχθεί στην έννομη μας τάξη ποινικό αδίκημα, το οποίο προστατεύει τη θηλάζουσα γυναίκα από παρενόχληση ή παρεμπόδισή της, η εξέλιξη αυτή είναι εξαιρετικά σημαντική. Με την παρούσα Τοποθέτηση, υπό την ιδιότητα της Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων θέλω αφενός να χαιρετίσω την ψήφιση από το νομοθετικό σώμα της σχετικής ποινικής διάταξης, και αφετέρου να υπογραμμίσω την **ανάγκη η διάταξη αυτή να πλαισιωθεί από σειρά μέτρων, που θα ενδυναμώνουν τις γυναίκες στην απόφασή τους για θηλασμό και θα αναδεικνύουν ότι η επιλογή αυτή αποτελεί άσκηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που συνδέεται και με την υποχρέωση σεβασμού και προώθησης της ισότητας των φύλων.**
4. Ειδικότερα, όπως επισημαίνει η UNICEF², **«ο μητρικός θηλασμός αποτελεί μέρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων στη διατροφή και στην υγεία»**. Κι αυτό γιατί *«το μητρικό γάλα είναι η καλύτερη τροφή για τα βρέφη, είναι συνέχεια της διατροφής και προστασίας, που λάμβανε το μωρό μέσω του ομφάλιου λώρου, παρέχει θρεπτικά ισορροπημένη διατροφή και έχει την ίδια δράση με τον εμβολιασμό, μειώνοντας τις πιθανότητες προσβολής από ορισμένες ασθένειες»*. Ως εκ τούτου, *«η πράξη του θηλασμού είναι ένα ουσιαστικό στοιχείο της σωστής παιδικής φροντίδας, συμβάλλοντας στην υγιή ανάπτυξη του παιδιού, τόσο σωματικά όσο και ψυχικά»*. Παράλληλα, σημειώνει η UNICEF, *«ο θηλασμός προστατεύει το δικαίωμα κάθε γυναίκας στην υγεία, μειώνοντας τον κίνδυνο προσβολής από τον καρκίνο του στήθους ή των ωοθηκών, της αναιμίας από σιδηροπενία και την οστεοπόρωση»*.

¹ Στο Γραφείο μου έχει υποβληθεί εκ μέρους της συγκεκριμένης γυναίκας παράπονο, το οποίο διερευνάται. Συγκεκριμένα, έχω ζητήσει από τον Διευθυντή των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων να διερευνήσει, σύμφωνα με το άρθρο 81(2) των περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμων, κατά πόσο με τη συμπεριφορά τους οι δυο υπάλληλοι διέπραξαν πειθαρχικό αδίκημα και να μου κοινοποιήσει το σχετικό πόρισμά του.

² UNICEF: «Μητρικός θηλασμός – Η καλύτερη αρχή για τη ζωή».

5. Πέραν των πιο πάνω, του ότι δηλαδή ο μητρικός θηλασμός αναγνωρίζεται ως αναπόσπαστο κομμάτι του δικαιώματος στην υγεία του παιδιού και της μητέρας, **ο απρόσκοπτος και ανεμπόδιστος θηλασμός σε δημόσιους χώρους αρχίζει πλέον να καθιερώνεται και ως μέρος του δικαιώματος της γυναίκας να προστατεύεται από έμφυλες διακρίσεις**. Και τούτο γιατί το δικαίωμα κάθε μητέρας να θηλάζει δημόσια συνδέεται με το δικαίωμα κάθε γυναίκας να συμμετέχει στη δημόσια ζωή, συμπεριλαμβανομένης και της εργασίας, χωρίς να ντρέπεται ή να τυγχάνει διακρίσεων εξαιτίας μιας επιλογής της, συνυφασμένης με τη μητρότητα, με την αυτοδιάθεσή του σώματός της και, κατ' επέκταση, με το φύλο της.
6. Για να εμπεδωθεί και να προαχθεί η πιο πάνω θέση, **απαιτείται πρωτίστως να καταπολεμηθούν τα έμφυλα και σεξιστικά στερεότυπα**, από τα οποία εκπηγάζει η αποστροφή προς τη γυναίκα που θηλάζει δημόσια το παιδί της. Τα στερεότυπα αυτά συνδέονται με την αντίληψη ότι ο θηλασμός είναι κάτι «προκλητικό», «ντροπιαστικό» ή «ανάρμοστο» και ότι γι' αυτό θα πρέπει να πραγματοποιείται αποκλειστικά πίσω από κλειστές πόρτες. Απορρέουν, δε, από τη «σεξουαλικοποίηση» του γυναικείου σώματος, η οποία, ανέχεται, ή ακόμα και επικροτεί, την προβολή του γυναικείου στήθους αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο ως «ερωτικού αντικειμένου».
7. Ταυτόχρονα, πρέπει να τονιστεί ότι η εκδήλωση των πιο πάνω στερεοτύπων, μέσω ενεργειών προσβλητικών ή παρενοχλητικών προς τη θηλάζουσα μητέρα, **δεν έχουν αντίκτυπο μόνο στη γυναίκα που γίνεται δέκτης των συγκεκριμένων ενεργειών κατά τη δεδομένη στιγμή, αλλά επηρεάζει επίσης και ένα απροσδιόριστο αριθμό γυναικών που επιθυμούν και εκείνες να έχουν την ευχέρεια θηλασμού του παιδιού τους στον δημόσιο χώρο**. Οι ενέργειες αυτές είναι, δηλαδή, ικανές να αποθαρρύνουν και άλλες γυναίκες από τον δημόσιο θηλασμό, και κατ' επέκταση τον θηλασμό, αφού ο θηλασμός

απαιτεί σε μεγάλο βαθμό η μητέρα να μπορεί να θηλάζει όπου και όποτε αυτό απαιτείται.

8. Ως εκ τούτου, πέραν της διαδικασίας προώθησης της εφαρμογής του άρθρου 99B του Ποινικού Κώδικα εκεί όπου παρατηρούνται τέτοιες ενέργειες ή συμπεριφορές, **ταυτόχρονα απαιτείται και η εμπειριστατωμένη ενημέρωση των γυναικών και η ενθάρρυνσή τους να καταγγέλλουν οποιεσδήποτε παρενοχλητικές συμπεριφορές αντιμετωπίσουν. Προς τον σκοπό αυτό, χρειάζεται να γνωστοποιηθεί με επάρκεια και αποφασιστικότητα στον πληθυσμό ότι οποιεσδήποτε εχθρικές ενέργειες ή συμπεριφορές εναντίον μητέρων που θηλάζουν δημόσια συνιστούν ποινικά κολάσιμες πράξεις και τιμωρούνται.**
9. Είναι επίσης σημαντικό όπως **ειδικότερη ενημέρωση απευθυνθεί προς τους δημόσιους υπαλλήλους**, οι οποίοι εξυπηρετούν ή έρχονται σε επαφή με το κοινό, **καθώς, επίσης, και προς άλλους φορείς ή οργανωμένα σύνολα**, όπως είναι οι συνδικαλιστικές και εργοδοτικές οργανώσεις.
10. Αναμένεται ότι οι αρμόδιες κρατικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων των Υπουργείων Υγείας, Δικαιοσύνης & Δημόσιας Τάξης και Εργασίας, Πρόνοιας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων θα προβούν σε κάθε αναγκαία συνεργασία ώστε να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα για την εμπέδωση του δικαιώματος και την καλλιέργεια του σεβασμού αυτού από τρίτους, αφού χωρίς τη λήψη τέτοιων μέτρων το νεοεισαχθέν στην έννομη μας τάξη ποινικό αδίκημα της «Παρεμπόδισης μητέρας που θηλάζει» κινδυνεύει να αποδειχθεί ήσσονος πρακτικής σημασίας.

Μαρία Στυλιανού-Λοττίδη

Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων